

Monumentnummer*: 515186

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 april 2000
Kadaster deel/nr 82729/173

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Uitwellingerga Súdwest-Fryslân Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Uitwellingerga Doltesloot

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Oppenhuizen H 5

Omschrijving**

Inleiding

De middelgrote AMERIKAANSE WINDMOTOR is een markant herkenningspunt in het nabij het Sneekermeer gelegen weidegebied.

De naar Amerikaans model ontstane windmolen van het type "Herkules Metallicus Windturbine" is in Duitsland gefabriceerd door de "Vereinigde Windturbine Werke AG" te Dresden. De molen werd geïmporteerd door de Rotterdamse handelsmaatschappij R.S. Stokvis & Zonen Ltd en rond 1929 gebouwd voor de bemaling van de zomerpolder "De Geeuwpolder". De molen werd gebouwd tezamen met de bestaande "Energie" windmotor gelegen aan dezelfde Doltesloot enige honderden meters naar het zuiden.

De molen werd gebouwd ter vervanging van de nog bestaande Geeuwpoldermolen (spinnekopmolen). De Geeuwpoldermolen bleef bestaan als landschappelijk monument, maar werd in 1987 weer maalvaardig opgeleverd. Sindsdien kunnen dus twee molens de Geeuwpolder bemalen.

Omschrijving

De 8 meter hoge toren staat in een uit beton opgetrokken fundering. Op de fundering is een betonnen onderbouw aangebracht voorzien van een betonnen dak. De onderbouw is aan een zijde voorzien van een in een stalen kozijn aangebrachte stalen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

toegangsdeur.

De voorwaterloop is voorzien van een stalen krooshek en een dubbele schotbalkspanning. De stalen vijzel is gelegen in een betonnen vijzelbak met houten deksels. De betonnen achterwaterloop is voorzien van een houten wachtdeur en een dubbele schotbalkspanning. De molen maalt uit op de "Doltesloot" (Friese boezem). De stalen toren heeft een ladder en een achtkantige stelling. De stelling bestaande uit stalen liggers, een houten dek en een stalen hekwerk. Aan de bovenzijde van de toren is een op kogellagers draaiend gietstalen motorlichaam aangebracht. Het twaalf gegalvaniseerde stalen bladen tellende windrad heeft een diameter van 6 meter. Het rad bestaat uit zes straalarmen waartussen, als uitzondering op het normale type, segmenten met ieder twee bladen verbonden door twee ringen zijn aangebracht. De molen is voorzien van twee vanen: een hoofdvaan en een zijvaan. De eerste dient voor de zelfregeling naar de windrichting, de tweede voor zelfregeling naar windsterkte. De molen is voorzien van een gietstalen gaande werk en stalen spullen.

Waardering

De zogenaamde Amerikaanse windmotor uit het begin van de 20e eeuw is van algemeen cultuurhistorisch en industrieel-archeologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie van Nederland in het bijzonder van die der windmotoren;
- voor de ontwikkeling van de vroeg-20e-eeuwse Nederlandse bemalingstechniek met gebruikmaking van Amerikaans model windmolens;
- als maalwerktuig kenmerkend voor de fase die ligt tussen windbemaling en motorbemaling;
- vanwege zijn rol in het ontstaan van de bemalinggeschiedenis van de "Geeuwpolder" van het voormalige Waterschap Oppenhuizen c.a. en later het Waterschap "Marne-Middelsee";
- vanwege de zeldzaamheid van de middelgrote "Herkules" windmotoren;
- vanwege de ensemblewaarde met de nabij gelegen "Energie" windmotor;
- vanwege zijn landschappelijke betekenis als markant herkenningspunt in het weidegebied nabij het Sneekermeer.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Molen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument